

آپاراتچی؛ ماجرای دلباختگان سینما

■ آپاراتچی تازه‌ترین روایت سینما از سینما است و می‌توان آن را ادای دینی به این حوزه دانست. اما آنچه این فیلم را از دیگر آثار مشابه در این زمینه متمایز می‌کند، پرداختن به سینمای مردمی است و تقابل آشکاری که این نوع از سینما با دو جریان تحجر و شبه روشنفکری دارد.

فیما رجبی

است که در دهه ۶۰ می‌گذرد و در کنار قصه اصلی، رویدادهای اجتماعی این دوره از جمله جنگ تحمیلی و ترور راه به تصویر می‌کشد. قاضی نوری که از شخصیت‌های مخوف شهر است، می‌تورد می‌شود و جلیل رشیدی تصمیم می‌گیرد با ساختن فیلمی از زندگی نوری، شانس خود را برای راه یافتن به جشنواره فیلم فجر و دریافت سیمرغ آپاراتچی، به معرفی و بررسی این فیلم شیرین و دوست‌داشتنی می‌پردازیم.

داستان فیلم آپاراتچی درباره یک نقاش ساختمان جوان به اسم جلیل است که سواد و تحصیلات ندارد اما شیفته سینماست و بعد از تجربه ساخت چند فیلم سوپر هنت (فیلمی که با دوربین‌های سوپر هشت میلی متری فیلمبرداری شده است)، به دنبال تولید فیلمی سینمایی است که او را به رویای دیرینه‌اش، یعنی سیمرغ بلورین برساند. این فیلم اقتباسی آزاد از کتاب آپاراتچی، نوشته روح الله رشیدی

نمی‌خواهد پسرش در منجلاب سینما فرو رود... فیلم سینمایی آپاراتچی یک کم‌سودی درام است و علی‌رغم جدیت سوژه (همچون سکانس‌های مربوط به تشییع پیکر شهید و یا نماز جمعه)، مخاطب را به خنده وامی‌دارد. با این حال قربانعلی طاهر فر، کارگردان آپاراتچی، معتقد است با وجود موفقیت‌های کم‌سودی در دل کار، این فیلم کم‌سودی نیست؛ بلکه این موقعیت‌ها به زعم بیننده شیرین خواهند بود. شاید یکی از دلایل اینکه از دیدن آپاراتچی خسته نمی‌شویم یا نمی‌توانیم آن را دوست نداشته باشیم هم، همین باشد. اعضای واحد تاریخ شفاهی در دفتر جبهه‌مطالعات فرهنگی انقلاب اسلامی تبریز، پروژهای را برای ضبط و جمع آوری تاریخ شفاهی مریبان پرورشی این شهر در دهه ۶۰ آغاز می‌کنند. پس از آنکه در طول این مصاحبه‌ها، نام فیلم «نوری در تاریکی» به عنوان فیلمی که در مدارس اکران می‌شد، توسط اکثر مریبان

تکرار می‌شود، تیم پژوهش دست‌به‌کار می‌شود تا کارگردان گمنام این فیلم را پیدا کند. نتیجه ساعت‌ها گفتگو با آقای جلیل طائفی می‌شود کتاب «آپاراتچی» که روح الله رشیدی مطالب آن را گردآوری کرده است. حسین تراب‌نژاد، نویسنده فیلم آپاراتچی، بعد از مواجهه با این کتاب به فکر نوشتن فیلمنامه‌ای بر پایه آن می‌افتد؛ اما هم به سبب اتفاقات منحصر به فردی که آقای جلیل پشت سر گذاشته؛ از جمله تلاش‌های او برای گرفتن مجوز، دستگیر شدن توسط کمیته و البته نام بردن از او در آنتن بی‌بی‌سی؛ و اینکه نه فیلم سینمایی آپاراتچی ساخته می‌شود. فیلم سینمایی آپاراتچی محصولی مشترک از مدرسه سینمایی اندیشه و هنر (ماه)، سازمان سینمایی سوریه و بنیاد سینمایی فارابی است که بر مبنای داستانی واقعی ساخته شده و عوامل سازنده آن عبارتند از:

کارگردان: قربانعلی طاهر فر؛ تهیه‌کننده: سجاد نصراللهی؛ نویسنده: حسین تراب‌نژاد؛ احسان لطفیان؛ مجری طرح: مسعود ملکی مشهور؛ تدوین: ابوظهر حیدری؛ طراحی و ترکیب صدا: آرش قاسمی؛ طراحی لوگو: محمد روح‌الامین؛ عکاس: پویا شاه‌جهانی؛ قربانعلی طاهر فر، کارگردان تیریزی فیلم آپاراتچی است که در

هفتمین دوره جشنواره مردمی فیلم عمار، فانوس بهترین فیلم را برای سینمایی «زمینال غرب» دریافت کرد. به گفته سازندگان فیلم آپاراتچی، مجری طرح این فیلم، مسعود ملکی، اصرار داشته که کارگردان اثر اهل تبریز باشد. از جمله چالش‌های پیش روی آپاراتچی، انتخاب بازیگران این فیلم بوده است. طاهر فر در این باره می‌گوید: «آپاراتچی به اتفاقات دهه ۶۰ پردازد. یک زندگی ساده اجتماعی در دهه ۶۰ را روایت می‌کنیم که در پیرامون اتفاقات متعددی نظیر جنگ، ترور، اتفاقات سیاسی و دفاع مقدس و غیره وجود داشت. وقتی به این دهه می‌پردازیم باید در بستر روایت خود به اتفاقات اشاره

شده نیز بپردازیم؛ از این رو برخی با پیش زمینه ذهنی ولی برخی با قلب باز فیلمنامه‌رامی خواندند. برخی بازیگران بدون تحلیل محتوایی فیلمنامه وارد و یا با احتیاط عمل می‌کردند. شاید نگران برخورد دیگران و حتی دنبال کنندگان خود در فضای مجازی بودند. «با این اوصاف باید گفت فیلم آپاراتچی به راحتی از پس این مشکل برآمده و در نتیجه بازی خوبی را از ترکیبی از بازیگران نوظهور و با تجربه در کنار هم شاهد هستیم. در ادامه این پیشینه‌ها را معرفی می‌کنیم؛ توحید لوند در نقش جلیل؛ هومن برق‌نورد در نقش قاضی نوری و ناصر؛ رضا ناجی در نقش حیدر (پدر جلیل)؛ وحید مصری در نقش الفت؛ امین گلستانه در نقش ایوب؛ حسین عابدینی در نقش بابرام؛ ولی فروتن در نقش شهزاد؛ فاطمه مسعودی فسر در نقش زن جلیل؛ میدروحانی در نقش رضوانی (مدیر ارشد)؛ بهنام تشکر در نقش باجو؛ علیرضا استادی در نقش از تقای کیفیت کاهش داده است. این مشکلات به تدریج جریان مستندسازی را از مسیر اصلی خود منحرف کرده و تولیدات را به آثاری متوسط و گاه صرفاً مصرفی تبدیل کرده است. اصلاح نظام بودجه‌دهی سینمای مستند، با اتخاذ رویکردی که منابع مالی را در مراحل تحقیق، تولید و پس تولید به صورت مرحله‌ای تخصیص دهد، می‌تواند موفقیت‌پذیری و انگیزه فیلم‌سازان را افزایش دهد. در این مدل، مرکز گسترش تنها نقش حامی و تقویت‌کننده را ایفا می‌کند، در حالی که مالکیت معنوی و حقوقی آثار به مستندسازان سپرده می‌شود. این تغییر سیاست، انگیزه فیلم‌سازان را برای جست‌وجوی سرمایه‌های مکمل از دیگر منابع دولتی یا بخش خصوصی و ایجاد رقابت سالم میان آنان افزایش می‌دهد و در نهایت، باعث می‌شود سینمای مستند از

کارگردان آپاراتچی معتقد است، این فیلم ملی است و استفاده از زبان ترکی همراه با زیرنویس فارسی، نمی‌تواند بخش قابل توجهی از مخاطبان را با خود همراه کند. در نتیجه راه سوم، به کار بردن لهجه آذری است. طاهر فر می‌گوید: «وقتی خواستیم کار را لهجه داری‌گیریم، دیدیم همه بازیگران فارسی زبان، وقتی می‌خوانند ترکی صحبت کنند، به صورت ناخواسته به سمت شوخی و مزاح می‌روند. از طرف دیگر فیلم ما فیلم چهره‌های کم‌سودی هم نبود. به همین دلیل سراغ گروه بازیگرانی رفتیم که اصالتاً ترک زبان باشند.» و به این ترتیب ۹۰ درصد بازیگران آپاراتچی از میان هنرپیشه‌های ترک زبان انتخاب شدند. توحید لوند درباره این موضوع می‌گوید: «از این که نقشی به زبان شیرین فکر نمی‌کردم بتوانم با این گویش بازی کنم؛ زیرا برای من سخت بود. اما اکنون می‌کنم بازی در این نقش‌ها، تمایل بیشتری برای بازی دارم.»

سینمای مستند ایران؛ حقیقتی گمشده در تاریکی چالش‌ها

است. این مرکز از بدو تاسیس به‌جای تمرکز بر گسترش سینمای مستند، تا حد زیادی به یک شرکت تولید فیلم تبدیل شده و در رقابت با سایر تولیدکنندگان مانند مرکز مستند سوریه، خانه مستند یا شبکه مستند فعالیت می‌کند. سیاستی که شاید در آغاز راه نیاز آن احساس می‌شد، اما امروز شرایط دیگر گونه است. اصلاح ساختار این مرکز و تغییر رویکرد آن از تولید به توزیع و نمایش، می‌تواند بسیاری از مشکلات را برطرف کند. اگر این مرکز به‌جای رقابت با سایر تولیدکنندگان بر توزیع هدفمند آثار تمرکز کند، نه تنها بازار مستند در ایران شکل خواهد گرفت، بلکه سرمایه‌گذاری در این حوزه نیز رونق خواهد یافت. سرمایه‌گذاران با مشاهده دسترسی درست آثار به مخاطبان و بازخورد مثبت، تمایل بیشتری به حمایت از این حوزه پیدا خواهند کرد. مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی در حوزه اخیر تلاش‌هایی برای نمایش آثار آغاز کرده است، اما این تلاش‌ها، مانند سایر

گروه‌های هدف مشخصی ارائه شود. گاهی این «مخاطبان خاص» می‌تواند به کمی تعداد نمایندگان مجلس باشد، گاهی هم این «مخاطبان خاص» به گسترده‌گی عموم جامعه‌اند. برای مثال، مستندی درباره تغییرات اقلیمی می‌تواند مخاطبانی از فعالان محیط‌زیست، دانشجویان جغرافیا و سیاست‌گذاران حوزه منابع طبیعی داشته باشد (این به معنای آن نیست که آن فیلم در بین دیگر گروه‌ها مخاطبی ندارد). با فیلمی درباره روابط خانوادگی، می‌تواند مخاطب عام را هدف بگیرد. رسانانند چنین آثاری به دست آن‌ها به برنامه‌ریزی دقیق از طریق کانال‌های مربوط به هر دسته از مخاطبان نیاز دارد. اما متأسفانه، این بخش از چرخه حیات سینمای مستند در ایران همواره نادیده گرفته شده و هیچ برنامه مشخصی برای رساندن آثار به مخاطبان خاصش وجود ندارد. یکی از دلایل اصلی این کاستی، تمرکز بیش از حد مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی، به عنوان متولی دولت در حوزه «گسترش» سینمای مستند، بر تولید

اقدامات مشابه، تازمانی که بر مبنای این واقعیت انجام نشود که سینمای مستند «مخاطب خاص» دارد (بر اساس تعریفی که ارائه شد)، و نمایش آثار مستند بدون توجه به مخاطب‌شناسی و سازوکاری برای رساندن اثر به دست مخاطب هدف صورت گیرد، نه تنها کمکی به سینمای مستند نخواهد کرد، بلکه به آن آسیب نیز خواهد رساند. مخاطب را از سینمای مستند بیزار می‌کند. نکته‌ای که نباید فراموش کرد، تفاوت میان «فروش» و «نمایش» در سینمای مستند است. برخلاف سینمای داستانی، موفقیت یک مستند با فروش گیشه‌ای سنجیده نمی‌شود. رسیدن مستند به دست مخاطب خاص و تأثیر گذاری آن، معیار اصلی موفقیت در این حوزه است. نمایش‌های دانشگاهی، پانفرم‌های آنلاین، نمایش‌های سیار، تلویزیون‌های داخلی و خارجی... می‌توانند بسترهای مناسبی برای رساندن مستند به دست دیگر، کیفیت تولیدات سینمای مستند نیز به دلیل ساختارهای معیوب مدیریتی

وابستگی به حمایت‌های صرف فاصله گرفته و به سمت پویایی، خودکفایی و حضوری پایدارتر در جامعه حرکت خواهد کرد. علاوه بر تبلیغ و ترویج آثار مستند به صورت فردی که در دل چرخه توزیع هر فیلم انجام می‌شود، ضروری است که «سینمای مستند»، خود به‌عنوان یک مفهوم فرهنگی مستقل مورد توجه قرار گیرد. این سینما باید به عموم جامعه معرفی شود و جایگاه آن به‌عنوان ابزاری برای روشنگری، آگاهی‌بخشی و پرداختن به مسائل اجتماعی و فرهنگی به شکلی گسترده تثبیت گردد. تبلیغات محیطی، ساخت برنامه‌های تلویزیونی و تولید محتوای متنوع در فضای مجازی می‌توانند نقش مهمی در ترویج سینمای مستند ایفا کنند. همچنین، برگزاری رویدادهای فرهنگی مانند نشست‌ها، میزگردها و نمایش‌های هدفمند در دانشگاه‌ها و مراکز فرهنگی، فرصتی برای تبیین نقش سینمای مستند و آشنایی مخاطبان با ارزش‌های آن فراهم می‌کند. یکی از مسائل جدی در سینمای مستند ایران، ضعف در حضور

خبرنگاران و منتقدان تخصصی این حوزه است. اغلب نقدها و گزارش‌هایی که درباره آثار مستند نوشته می‌شوند، بر اساس معیارها و نگاهی برگرفته از سینمای داستانی شکل می‌گیرند. این اشتباه‌ها تنها تفاوت‌های بنیادین سینمای مستند و داستانی را نادیده می‌گیرد، بلکه می‌تواند مسیر سینمای مستند را از اهداف اصلی و هویت مستقل آن منحرف کند.

سینمای مستند به نگاه و تحلیل تخصصی نیاز دارد؛ تحلیلی که ویژگی‌ها، ساختار و اهداف این نوع سینما را بشناسد و در نقد و بررسی آن، چارچوب‌های مرتبط را رعایت کند. برای رسیدن به این هدف، شکل‌گیری و تقویت خبرنگاران و منتقدان متخصص در این حوزه ضرورت دارد، چرا که نقدها و گزارش‌های دقیق و آگاهانه می‌تواند بستری مناسب برای رشد و توسعه سینمای مستند فراهم کند. این نوع سینما، هم‌اکنون به‌عنوان یک حوزه فرهنگی در ایران، با چالش‌های فراوان روبرو است. این دست مخاطب است. برخلاف تصور عمومی، سینمای مستند مخاطب کمی ندارد، بلکه «مخاطب خاص» دارد. این یعنی هر مستند باید به‌طور خاص برای

مرتضی پایه‌شناس - مستندساز

«این یادداشت، نمی‌خواهد نقد عملکرد «مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی» باشد؛ که قصد دارد لا به‌لای این سطور نگاهی دوباره بیاندازد به مسیر حمایت از سینمای مستند در تمام سال‌های گذشته و از دیدگاه نگارنده، پیشنهادی برای «گسترش» آن مطرح کند. سینمای مستند ایران، آینده‌ای صادق و واقعیت‌ها را به‌تمام پیشینه در خشان از پتانسیل‌های بی‌نظیری که دارد، همچنان در مسیر توسعه و تأثیر گذاری با چالش‌های جدی روبرو است. این سینما که می‌تواند صدای ناشنیده‌ها را منعکس کند، در چرخه معیوب تولید، توزیع و نمایش گرفتار شده و از ایفای نقش خود به‌عنوان ابزاری برای آگاهی‌بخشی و تغییر اجتماعی بازمانده است. امروز، بیش از هر زمان دیگری نیاز به بازنگری در این حوزه احساس می‌شود. ایران با گنجینه‌ای از روایت‌های مستند، از فرهنگ و تاریخ غنی گرفته تا دغدغه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی، می‌تواند جایگاهی بسیار والاتر از موقعیت کنونی داشته

معرفی دفاتر املاک جزیره کیش

تماس جهت درج آگهی: ۹۹۹ ۴۴۴۲۴ ۰۷۶

املاک دیپلمات

ANIL REALSTATE

DIPLDMAT
Real estate

محمودی

۰۹۱۲۴۴۳۸۲۵۱
۰۹۱۲۳۹۹۳۶۴۶

آدرس: بلوار ساحل بازار دیپلمات، واحد ۲۰۶

مشاورین املاک

آنیل
ANIL REALSTATE

املاک آنیل
سهرابی

۰۹۳۴۷۶۹۴۴۲۱
۰۷۶-۴۴۴۲۴۴۸۰

آدرس: بازارچه حافظ پلاک ۸، املاک آنیل

املاک مرکزی
احمد بصیری

۰۷۶-۹۱۰۰۷۰۰۰

آدرس: رو به روی پردیس ۱ ساختمان تجاری ایران زمین طبقه فوقانی اسکیچرز

املاک حبیبی
عبدالغنی حبیبی

۰۹۳۹۱۹۸۹۵۴۵
۰۹۱۷۱۹۸۹۵۴۵

آدرس: بلوار میرمهنا، بلوار نیایش نبش خیابان کرانه، پلاک ۲

املاک خانه لوکس
بیژن نهنگی

۰۹۳۴۷۶۸۴۴۶۸
۰۲۱-۸۲۸۰۴۴۶۸

آدرس: شهرک صدف، خیابان کرمان ساختمان بساک، طبقه اول، واحد ۲۱

املاک کارا
امیر حسین صادقی

۰۹۳۴۷۶۹۸۰۸۵

آدرس: بلوار فردوسی، ویلایی‌های مروارید، واحد ۲۱۱

فروش
واحد های مسکونی در برج های دوقلو

محسن پور پاشا

۰۹۱۲۲۴۸۶۲۴۸

آدرس: بلوار مرجان مرجان ۷ جنب هتل مارینا، برج های دوقلو، جنب درب اصلی

معرفی
دفاتر املاک شما

۰۷۶ ۴۴۴۲۴ ۹۹۹

پرتیراژترین و با سابقه ترین نشریه جزیره کیش

گسترده ترین شبکه اطلاع رسانی داخلی منطقه آزاد کیش

روزنامه